

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 59 (1385)

Серада, 29 ліпеня 1959 года

Цана 40 кап.

ШЫРОКА РАЗГОРТВАЦЬ АТЭІСТЫЧНУЮ ПРАПАГАНДУ

Савецкая краіна ўступіла ў перыяд разгорнутага будаўніцтва камуністычнага грамадства. Ва ўсенародным спаронніцтве за дэмакратычнае выкананне сямігадовага, за тэхнічны прагрэс штодзённа заваяваюцца новыя і новыя поспехі. Для таго, каб і далей паспяхова выконваць нашы велічныя планы і задуму, трэба, каб кожны савецкі чалавек быў актыўным будаўніком камунізму, каб ён ведаў сваё месца ў жыцці і, не шкадуючы сіл, дапамагаў роўнай партыі ажыццяўляць рашаныя XXI з'езда КПСС і чэрвеньскага Пленума ЦК КПСС. Трэба рашуча змагацца з перажыткамі капіталізму.

Важнейшым срэдам мабілізацыі народных мас на паспяховае выкананне задач сямігадовага плана з'яўляецца камуністычнае выхаванне працоўных.

Надаўна адбыўся XV Пленум ЦК КПБ, які прыняў пастанову «Аб мерах падняцця масава-палітычнай работы ў рэспубліцы ў святле рашэнняў XXI з'езда КПСС і чэрвеньскага Пленума ЦК КПСС». Пленум адзначыў, што многія партыйныя арганізацыі рэспублікі недавальна чыста вядуць барацьбу па пераадоленню перажыткаў мінулага ў сувязі з тым, што ўсе яшчэ слаба ажыццяўляюцца прапаганда прарэвалюцыйна-навуковых і атеістычных ведаў, барацьба з рэлігійнымі забавонамі. Агульнаагульная прапаганда арганізоўваецца, галоўным чынам, сярод атеістаў, амаль не праводзіцца індывідуальная работа з веруючымі.

Трэба значна палепшыць масава-палітычную работу сярод насельніцтва, у прыватнасці прапаганду навукова-атэістычных ведаў. Гэта ж факт, што ўсе нашы промахі і недахопы з'яўляюцца яскрава тым, якія імкнучыся выкарыстаць службю рэлігійных культў і іх памататы. Так здарылася ў Пінску на фанера-завальным камбінаце. Там, на вачы ў мясцовых партыйнай, камсамоўскай і прафсаюзнай арганізацыяў, ушчырк кіравніцкія члены пачыналі перамаўляць з веруючымі, а не з атеістамі. Рабочы гэтага камбіната Пётр Бенч быў камсамоўцам, але пасля адпаведнага «апрацоўкі» прапаведнікам ён стаў адным з актыўных членаў гэтай секты. Малады на камбінаце многа. Толькі ніякай палітыка-масавай работы тут не праводзіцца. Сектанты і рэдуцыя, ім жа нішто не замінае...

Мелі месца факты, калі некаторыя камсамоўцы калгаса «Нёман» Гродзенскага раёна ўступілі ў шлюб у касцёле. Кіраўнікі Шаркаўшчынскага, Дзісенскага і Пінскага раёнаў ажыццявілі Маладзечанскай вобласці задумаліся нават да таго, што арганізавалі выезды з таварамі для аслугоўвання рэлігійных свят. Усе гэта трывяжыны, нявольныя сігналы. Іны — вынік фармальнага падыходу да наладжвання масава-палітычнай работы, асабліва на вёсках.

За чалавек трэба змагацца! Неабходна пярэць і настолькі рэшту рэшту маюцца адставаць частцы насельніцтва, якія сёння яшчэ знаходзяцца ў палоне рэлігійнага дурману, усю іхнюю і рацыянальную сутнасць рэлігіі і розных забавонаў. Патрэбна сістэматычная, матэрыялістычная прапаганда матэрыялістычнага светалюбства.

У нас для гэтага створаны ўсе ўмовы. У рэспубліцы працуе шырокая сетка ўстаноў культуры. Клубы, бібліятэкі, хаты-чытальні — яны ў першую чаргу павінны з'яўляцца вядучымі цэнтрамі супраць рэлігійнага дурману і забавонаў. Вядучая армія лектараў, агітараў, работнікаў

культуры, дзяржаўнай літаратуры і мастацтва абавязана ўзмацніць барацьбу з перажыткамі капіталізму ў сьвядомасці людзей і перш за ўсё актывізаваць антырэлігійную прапаганду.

Вядома, галоўнае ў гэтай справе індывідуальная работа сярод веруючых. Трэба памятаць, што адыдох веруючага ад рэлігіі адбываецца не адразу, часта складаным шляхам. Але там, дзе атеістычная прапаганда займаецца ўдмухліва і сістэматычна, яна дае станоўчыя вынікі. Там усё больш часта людзі, якія былі ў палоне рэлігіі, рашуча з'яўляюцца:

— З рэлігіяй нам не па дарозе! Трэба шырока прапагандаваць наступлены тых, хто ўсвядоміў свае памылкі і знайшоў сваё сапраўднае месца ў нашым светлым і радасным жыцці.

Вядуць карысць прыносіць цікавыя і асабліва лекцыі аб шкодзе рэлігіі, яе паходжанні, лекцыі на прарэвалюцыйна-навуковыя тэмы, аб дасягненнях айчынай навуцы і тэхнікі, пра поспехі народа ў барацьбе за ажыццяўленне сямігадовага. Нашы лепшыя ўстановы культуры наладжваюць цікавыя вечары і канферэнцыі чытачоў па атеістычных тэмах, выносяць спецыяльныя нумары навуковых газет і сатарычных лістоў.

На ўзбраенні атеістаў знаходзяцца і такія магутныя срэды прапаганды, як мастацкая літаратура, кіно, радыё, тэлебачанне, песня, творы мастакоў і скульптараў, а таксама газеты, часопісы. Якой цікавай і змястоўнай будзе лекцыя або гутарка агітара, калі ён пакажа аўдыторыі ікарты дэдаў, што выкрываюць міф аб так званым «духу», або калі ён прычытае ўрывак з твора Горькага ці Бялінска, Каласа ці Купалы. Нашы беларускія пісьменнікі напісалі ямаля твораў, у якіх выкрываюцца рэакцыйная сутнасць рэлігіі, што атручае паветра і прымушае чалавек да рабства і сляпой паслухмянасці. Гэтыя творы павінны быць у кожным кутку атеіста, у кожнай бібліятэцы, на кожным паіску.

Нарэшце, трэба шырока дамагчыся навукова-папулярнаму кіно. На кінапракатных базисах рэспублікі захоўваюцца звыш тысячы навукова-папулярных і вучэбных фільмаў. Многія з іх могуць аказаць вялікую дапамогу ў правядзенні лекцыяў і гутарак на антырэлігійны тэмы. Аднак гэтыя фільмы ў большасці сваёй выкарыстоўваюцца вельмі мала.

Вялікую дапамогу акажа лектарам-атэістам, агітарам і работнікам культуры «Бібліятэка атеіста», якую пачаў выпускаць Белдзяржвыдавецтва. Вышлі з друку і наступныя ў продаж «Беларускі антырэлігійны каляндар», «Біблія» К. Крапівы, урывкі з трылогіі Я. Коласа «На ростанях» (пад назвай «На спеводзі»), апавяданні А. Серафімовіча. Запланавана выпусціць у свет яшчэ рад вядучых і патрэбных брашураў на атеістычныя тэмы. Трэба паклапаціцца аб тым, каб уся гэтая літаратура абавязкова была набыта кожнай установай культуры рэспублікі, каб ёй маглі карыстацца як мага больш чытачоў, асабліва веруючых. Такія літаратура павінна называцца патрэбна. Неабходна, каб Міністэрства культуры і асветы, Рэспубліканскае Таварыства па паширэнню палітычных і навуковых ведаў больш выдалі навукова-папулярнай літаратуры, плакатаў і металічных дапаможнікаў антырэлігійнага характару.

Добра наладжана антырэлігійная прапаганда будзе сярэдняй нашым далейшым поспехам на дэмакратычнае выкананне велічных планаў сямігадовага пераходнага перыяду.

Калгаснікі знаёмца з жывапісам

На сценах у рамках — рэспрадукцыі з палотнаў Рэпіна, Шышкава, Рубенса... Вечарам соды збіраюцца калгаснікі, моладзь. І часта можна бачыць, як перад рэспрадукцыяй Суверхава «За родную Беларусь» стаіць у задумлівай позе былы партызан, а юнакі і дзяўчаты падоўгу любуюцца прыгажосцю прыроды ў карціне Васільева «Перад дэдажком».

Што гэта — калгасны мастацкі музей? Не, рэспрадукцыі вывешаны ў Беліцкім сельскім клубе Слуцкага раёна. Яны своеасабліва дапаўняюць мастацкае афармленне клуба, любімага месца адпачынку жыхароў вёскі.

Ініцыятар гэтай справы — загадчык клуба Пятрусь Кельш. Рэспрадукцыі ён набыў у культурнаму, рамкі зрабіў і пафарбаваў сам. Не абыйшося і без скептыкаў, якія гаварылі: «Лепей у кожную рамку ўпісы лічыць развіцця калгаса на гэты год, а каму патрэбны твё карціны?» Пятрусь прышоўся іярэліва раслумачваць памылковасць такіх поглядаў.

А для лічбаў развіцця калгаса ён аформіў дыяграмы.

М. ТЫЧЫНА.

Насустрача слаўнаму юбілею

Сёлета спяўняецца 20 год з дня ўз'яднання Заходняй Беларусі ў адзіную Савецкую Сацыялістычную дзяржаву. У Васілішкаўскім раёне пачалася падрыхтоўка да гэтага слаўнага юбілею.

Работнікі раённага Дома культуры склалі план, у якім прадугледжваюцца правядзенне шматлікіх мерапрыемстваў. Перад працоўнымі раёна выступіць са сваімі ўспамінамі аб рэвалюцыі ў падполлі старыя камуністы Барыс Іванавіч Гардзевіч, Іван Ігн'явіч Паўлюкевіч і іншыя. Будзе прычытаны цыкл лекцыяў аб мінулым і сучасным Заходняй Беларусі, аб дасягненнях беларускага народа за гады Савецкай улады.

Шмат цікавага рыхтуюць да свята калектывы мастацкай самадзейнасці. У свае праграмы яны ўключылі беларускія песні, дэкламацыі, танцы. Вырашана правесці эстафету, у якой прымуць удзел усе культурна-асветныя ўстановы раёна.

А. МАЦКЕВІЧ.

Артысты ў калгаснікаў

Калгаснікі сельгасарцель імя Мічурна Візаўскага раёна з неар'яналізацыі чакалі гасцей — артыстаў Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Вечарам, пасля працоўнага дня, сталі збірацца хлабярбы не толькі мясцовага калгаса імя Мічурна, але і з бліжэйшых вёсак суседніх сельгасарцель. Артысты рашылі выступаць на двары. На гэта яны мелі рацыю. Як і сельскі клуб змясціць у сабе каля двух з паловай тысяч гасцей!

Канферанс аб'яднаў вечар эстрады і шмук пацягчы. Выходзіць самы малады ўдзельнік канцэрта Іван Белавус. Ён выконвае на баяне некалькі залучыўшых песень і танцаў. На змену Белавусу вышлі жанглер-эквілібрыст Аляксандр Сініцкі і Зямля з увайг галазель прысутны выступленні акрабатуў Зінаіда Вітко і Яўгенія Штоп, цыркавыя нумары Аляксандра і Іны Сініцкіх, салодкі саліста Віктара Галабуша.

У наступныя дні артысты філармоніі выступілі перад рабочым саўзаем «Візаўскі» ў калгасе «Маладая гвардыя», імя Сталіна, у раённым Доме культуры.

М. ВЕРАБЕІ.

Лекцыі-канферты

У калгасе імя Гастэля Мінскага раёна Мінская ютня-музычная бібліятэка арганізуе цыкл лекцыяў-канфертаў на тэму «Песні нашай Радзімы».

Адбылася першая лекцыя «Песні рэвалюцыі і грамадзянскай вайны». Лекцыя суправаджалася песнямі, запісанымі ў грамзапісу.

УЗОРЫ РОДНАГА МАСТАЦТВА

Сустрэча з мастаком

Маё знаёмства з мастаком Леанідам Барзонам адбылося ў яго ў кватэры. На стала я адразу заўважыў фатаграфію нейкага рэзіданцыя ажурнага арнаменту, які быў часткова перанесены алоўкам на ліст ватмана.

Убачыўшы, што я з цікавасцю разглядаю гэты арнамент, Леанід Цімафеевіч пачаў растлумачваць яго ўзоры.

— Вось паглядзіце, якая вядлікая розніца паміж узорамі народнага арнаменту і распрацаванымі ў лабараторыі. Вось буйны, стрыманы малюнак як бы ўвабачнае народнаму сьлаву, а поруч — крыклівыя, які раздроблены, якая крыклівыя стратэжыя фарбаў.

Не, у народа непараўнальна працей, багачэй, мацней! — Вы падхватаў альбомы беларускага арнаменту і народнай вопраткі, — сказаў я, — раскажыце, калі ласка, пра іх, пра сьлабе.

З гутаркі высветлялася, што Леанід Барзона нарадзіўся ў Віцебшчыне, у Талачынскім раёне. Вучыўся ў пелючымшчы. З другога курсу перайшоў у Мінскае мастацкае вучылішча. У 1955 г. яго накіравалі на работу ў мастацкую лабараторыю Беларускага ЦШМР.

З вялікай радасцю адзначылі працоўныя Беларусі Дзень Ваенна-Марскога Флоту СССР. У гонар свята на прадпрыемствах і ўстановах праводзіліся чыткі лекцыяў і дакладаў аб Ваенна-Марскім Флоте. На адкрытых пляцоўках паркаў, у клубах былі арганізаваны выступленні артыстаў, аркестраў, самадзейных калектываў. Вечарам у гонар свята ў сталіцы рэспублікі адбыўся артылерыйскі салот.

На эдымку: салот у гонар Дня Ваенна-Марскога Флоту СССР у Мінску. Фота Ул. Крука.

У бібліятэцы трактарнага

З цікавасцю сочаць трактаразаводчы на навінкі беларускай літаратуры. Так, напрыклад, інжынер тав. Мятліцкі з 24 кніг, узятых у заводскай бібліятэцы ў сярэднім годзе, 17 прачытаў на беларускай мове.

Сярод іх «Даль палявая» Т. Хадкевіча, кнігі А. Пальчэўскага, І. Шамякіна і інш. Майстар інструментальнага цэха заводу Федар Жораў з задавальненнем прачытаў роман М. Лынькова «Векаломныя дні». Слесар мадэляўча цэха Пётр Акуліч прачытаў за апошні час 11 кніг беларускіх пісьменнікаў. У бібліятэчных фармулярах многіх трактаразаводцаў запісаныя творы Т. Хадкевіча, Р. Сабаленкі, І. Грамовіча, П. Кавалева і інш.

На абнаўленне бібліятэкі заводу 1340 чытачоў. З іх 1070 чалавек у гэтым годзе чыталі кнігі беларускіх літаратараў. А яшчэ ж пры бібліятэцы працуюць і перасоўкі.

Любіць трактаразаводчы зборнікі П. Панчанкі «Кніга вандраванняў і любові», С. Грахоўскага «Дзень зараджэння», апавяданні І. Грамовіча «Рына-Марына», І. Навуменкі «Хлопчы-равенскі», «Семнаццаці вясной» і інш.

У рабоце бібліятэкі значная ўвага надаецца прапагандае кніг беларускіх пісьменнікаў. Часта наладжваюцца тут сустрэчы з пісьменнікамі. Яны праходзяць у самых вялікіх памяшканнях — чытальні і зале тэхнічнай бібліятэкі, глядзельнай зале клубу, а ў летні час — у злітнам театры. І кожны раз падобныя вечары-сустрэчы абіраюць вялікую аўдыторыю. Давою сказаць, што на літаратурныя вечары сабралася 600 чытачоў, калі абмяркоўвалася творчасць П. Броўкі. Лучы насустрача наладжваюць чытачоў, бібліятэка правяла канферэнцыю па яго раманы «Калі зліваюцца рэкі».

Наладжваюць сустрэчы з пісьменнікамі, бібліятэка дамаўляецца з кіраўніамі аб працы ў гэты час кіёска, каб чытачы мелі магчымасць набыць кнігі з аўтарфамі аўтараў.

Маладая бібліятэкарка Нада Сакалоўская надаўна правяла агляд навінак беларускай літаратуры ў чырво-

ным кутку цэха задніх мастоў. Бібліятэка надае значную ўвагу прапагандае твораў савецкіх і замежных аўтараў. За апошні час чытачамі бібліятэкі абмеркаваны творы У. Коцкава «Браты Ярышова», Г. Нікалавай «Бітва ў дарозе» і многія іншыя.

І адна колькі-небудзь значная падзея ў літаратурным і грамадскім жыцці калгасі не праходзіць па-за ўвагай бібліятэкі. Регулярна адзначаюцца знамянальныя даты. Часта ўстаўляюць перад чытачамі з дэкламацыі і гутаркамі работнікі бібліятэкі Галіна Гіналоя, Людміла Пётухава і Нада Сакалоўска.

І ўсё ж, улічваючы, што большасць працоўных на заводзе — беларусы, супрацоўнікі бібліятэкі пераважную ўвагу надаюць прапагандае творчасці беларускіх літаратараў. Надаўна чытачы абмяркоўвалі кнігу Н. Рузікава «Заблытаны след».

Бібліятэкары — частыя госці ў інтэрнатах рабочых, у цэхах заводу. У многіх цэхах і аддзелах заводу ствараюцца бібліятэчкі-перасоўкі. Ім задаюцца актыўнасці. Паслугамі 23-х перасоўак карыстаюцца дзятка чалавек трох тысяч чалавек. А ў трактарным цэху з аўтам вышываюць стварыць філіял бібліятэкі, якім кіруе штатны работнік.

У штодзёнай рабоце бібліятэка абавязваецца на актыўна чытачоў. Вядуць ролю, вядома, адгартывае выключна цікавае саміх бібліятэчных работнікаў да беларускай літаратуры. Яны ўважліва сочаць за навінкамі, якія з'яўляюцца ў часопісах і выходзяць асобнымі выданнямі, чытаюць іх. Часта на старонках заводскай шматтыражкі з'яўляюцца паведамленні аб новых кнігах, якія паступілі ў бібліятэку.

— За апошні час стала паяўляцца значна больш новых, цікавых твораў беларускіх пісьменнікаў, — гаворыць работнік бібліятэкі Галіна Гіналоя.

Яна раскажае аб вялікай папуляр-

насці сярод чытачоў твораў І. Шамякіна, М. Лынькова, Ул. Карпава і інш.

А вось маладая бібліятэкарка Людміла Пётухава гаворыць, што яшчэ некаторых твораў беларускіх літаратараў не задавальнае многіх чытачоў. Сярод пазычаных аборнікаў маладых пазтаў знойдзецца нямаля падобных адна на другі не толькі таматыны, але і манеры вярнаскладання.

Гаворачы аб становай рабоце прафсаюзнай бібліятэкі заводу, трэба ўсё ж адзначыць, што яна выкарыстоўвае далёка не ўсе формы прапаганды кнігі. Варта звярнуць больш увагі на распаўсюджванне твораў маладых пісьменнікаў. Вышла ў свет кніжка — набыўце яе, наладзіце дыспут па ёй з удзелам аўтара. Для чытачоў будзе карысць — яны пазнамяцца з творчасцю дагэтуль невядомага пісьменніка. А для аўтара, дамаўца нам, гэта будзе даўноне сьвета: па-першае, выданае кніжка, па-другое, ён пачуе аб ёй шырае слова чытача. А магчымасць для таго жывой работы ў бібліятэцы многа. На дапамогу ахвотна прадуюць актывісты цэхаўных бібліятэчак.

Або ўзяць да прыкладу кніжні фонд. Бібліятэка мае звыш 50 тысяч тэм, з іх толькі каля 10 тысяч тэм твораў беларускіх аўтараў. Праўда, цяпер бібліятэка імкнецца выправіць гэты становаціца. Пры падборы новай літаратуры ў бібліятэку і ў кніжных магазінах. Але ў 1959 г. дырэктар заводу чамусьці да гэтага часу не адпускае грошай на набыццё бібліятэкі папулярыя ў студэнтаў. Вось чаму і не можа бібліятэка задавоўваць запатрабаваныя многіх кнігалюбаў. Будзем спадзявацца, што гэта — часовае з'ява.

В. КУПРЫЯНАУ, слесар кавальскага цэха Мінскага трактарнага заводу.

А. БУРОМСКІ.

Роднаму пасёлку

Акцябр, я твой былы жыхар. Ты — цэнтр майго раёна. Тыноў іду, як гаспадар. Па вуліцы зялёнай. Панад тэбай блавіт шыпячы. Гамоняць ліпы з ветрам. А быў жа ў гэтым час ваіны Ты партызанскім цэнтрам. Эскадрон з усіх бакоў Ішлі к табе блакадай. Насмерць адважны Бумажкоў Стаяў з сваёй брыгадай. Не дні, а месяцы ўпадрад Фашысты наступалі, Але каціліся назад, Нібы ад скалы хвалі. Тут, на прырнім рубяжы, Герой слаўных мірных дзён. Ты даказаў, што залушыць Свабоду не магутны! Стаіш у зялёнай жытні І вольны, повен сілы... Знімаю шапку з галавы Лі брацкае магілы. — Хай спяць яны. Зямляк, не плач!

Мне шэчучы дрэў галінкі, — Як і выраслі, пабач. Наўжол сады, будынікі... Гляджу на прыцы ўпартай плёні Дале тоне ў ясным сонцы. Герой слаўных мірных дзён. Былы бумажкоўшчы! Не пакарлілі бядзе Яны калектыв галінкай. У камунію Акцябр ідзе, Ідзе з усёй краінай! Мы ў тую верылі пару, Што ён з руін устане. Адноўленаму Акцябру Ах сэрца — прытыгане!

Марк СМАГАРОВІЧ.

Філіял музея

За апошні час Віцебскі краязнаўчы музей папоўніўся новымі экспанатамі. У гістарычным аддзеле можна пазнаёміцца з такім станком, на якім партызаны брыгады імя Сталіна Поланка-Пельскага злучэння выраблялі зброю. Тут жа экспануюцца падобныя друкарні, станковы калетат партызанскага атрала імя Леніна 1-й Дзісенскай партызанскай брыгады, асабісты жом камандуючага 28-м стралковым корпусам, які вызваўся Віцебшчыну, генерал-маёра Ю. Пракоф'ева.

У аддзеле пасляваеннага сацыялістычнага будаўніцтва аднавіліся новыя экспанаты. Тут створаны спецыяльны стэнд «Яны рашылі жыць і працаваць па камуністычнаму».

Павал іпершагага заводу заточны станкоў у Віцебску быў у час Айчынай ваіны камерай, куды гітлераўцы катанавалі савецкіх людзей. На сценах прэзідыя грамадзян, загубленых фашыстамі. У хуткім часе гэты павал будзе ператвораны ў філіял абласнога краязнаўчага музея. Тут будзе прадстаўлена экспанцыя ў наступным плане: акупцыя Віцебска, звестры фашысцкай акупантаў на Віцебшчыне, вызваленне вобласці і г. д.

І. КАЧУСКАЯ.

Шырокаэкранны кінатэатр у Бяроза

У раённым цэнтры Бяроза на цэнтральнай плошчы пачалося будаўніцтва шырокаэкраннага кінатэатра на 450 месца. Ужо зроблены сцены будынка. Кінатэатр будзе здадзены ў эксплуатацыю ў гэтым годзе.

А. БУРОМСКІ.

сваіхрука. Бачыце, які прыгожы тут малюнак. Мабыць, вы не разумеете, што ён азначае? — пытаецца ў мяне бабуля і, усміхнушыся, тут жа тлумачыць: — гэта звычайны арнамент слачка, па баках якой стаіць дзвухчкі, яны трымаюць у руках явянок з васьлічковай, у вышэйшым вянку больш пашыраны, і ў сярэдзіне яго — матылек. Ну, а каб малюнак быў прыгажэйшы, дык вось унізе ён закінваецца кутаскамі... А ты яшчэ зайшоў бы да Хвалючы, у ёсць нады прыгожыя кашулі. У наш час яна лічылася зольнай моднай і, вядома, хадзіла прыгажэй за ўсё...

— Ну, вось, — прыгажэў свой расказ Леанід Цімафеевіч, — пахадзіў я па роднай зямлі, падхватаў альбом арнаменту Палесся. Здаў у Міністэрства культуры БССР. Потым пачаў працаваць у аддзеле беларускага народнага арнаменту. Яно ласе яркае ўвучэнне аб найбольш дасканалай і камп'ютарнай майстэрства, зноў абеаў усю рэспубліку. У выніку скаў альбом з 50 найбольш характэрных касцюмаў. І гэты альбом здадзены ў Міністэрства культуры. Альбом неабходны работнікам мастацтва, удзельнікам мастацкай самадзейнасці. Вось, пасляглядаю, у мяне тут яшчэ сёбе-то засталася ў архіве.

Мастак дастаў з чамалана дзве тоўстыя кіны папер і разгарнуў іх перада мной. Я ўбачыў выдатна выкананыя аяваралю надзвычай

багатыя маляўнічыя беларускія нацыянальныя касцюмы. — Вы, Цімафеевіч, — аднаму, дум, нават трэпе жадзеі, не пад сілу адлюстраваць захаваныя для будучага роднае багацце. Для гэтага неабходна прыняць спецыяльныя сярэдны і вышэйшыя спецыяльныя ўстановы, грамадскія арганізацыі. У Літве, скажам, такая работа праводзіцца. Пры вывучэнні гэтага матэрыялу лёгка прасачыць культурнае развіццё нашага народа, улічыў яго культуру на другія народы. Вывучэнне народнага мастацтва будзе сэдзінічаць яго далейшаму росквіту.

— Ну, а чым вы зараз займаецеся? — спытаў я ў мастака, адзначваючы, што наша гутарка падыходзіць к канцу.

Леанід Цімафеевіч усміхнуўся. — Усё тым жа. Думаў, вось прыеду ў Гродна, займуся жывапісам, але такі ўжо мой лёс — збіраць арнаменты Гродзеншчыны.

Мне было лёгка і радасна, калі я расказаў я Леанідам Цімафеевічам. Гэты чалавек ужо многа зрабіў і, несумнянна, яшчэ больш зробіць

Падзеі і характары

Аповесць Алеся Бажака, якая выйшла ў выглядзе асобнай кніжкі ў Белдзяржвыдавстве, прысвечана жыццю працоўных Заходняй Беларусі на парадыні вызвалення з-пад удзелу польскіх памешчыкаў. Яна так і называецца: «Перад вераснем».

Хлопчых Інак жыць ў фальварку пана Бульгі, Бацьку яго, Ігнаца, як чалавек неабеспечана для паноў, не без дапамогі Бульгі забралі ў пастарунак яшчэ пры Пясуцкім і, кажуць, закатавалі насмерці. Выжылі помсты сялян. Бульга забраў асірацелага хлопчыка да сябе, і цалер ён бегзе з пугай за панскімі каровамі, гадуецца ў папружары гаспадар, па злым словам коноха дзядзькі Хартыона.

Проста і лакладна, некалькімі трымамі дэталі малое аўтар тую абстаўку, у якой жыўць і дзейнічаюць яго героі.

Апавяданне выдзела ад імя Інака. Ён то ўважліва сочыць за навакольным жыццём, прыслухоўваецца да размоў герояў, то сам робіцца ўважлівым падзеі. Праз яго успрыманне ўстаюць перад намі рэальныя карціны тагачаснай рэальнасці: жыццё «воўчага логавя» пана Бульгі, сялян навакольных вёсак, якія ўсе больш ратуцца вытупаюць супраць панскага прыгнёту.

Ачуваюцца, што аўтар добра ведае, аб чым піша. Пераканаўча перадае ён падрабязнасці ў жыццёвых сітуацыях, стваряе яскравыя вобразы многіх герояў, якіх малое нібы з натуры. Гэта прымушае з цікавасцю сачыць за апавяданнем.

Найбольш выразна ахарактарызаваны ў аповесці пан Бульга. У адносінах да розных людзей, праз яскравыя мастацкія дэталі паказваюцца звырныя абліччы гэтага жорсткага і прагнага дракежніка, які нават «роўдана бацьку падушкіма прылушчы».

Для творчай манеры Алеся Бажака характарна імкненне паказаць герою ў тых канкрэтных абставінах, дзе ён знаходзіцца ў момант, калі адносіны да іншых герояў, яго погляды на жыццё.

Леска і гнеўна, з бялізаснай праўдывасцю паказваў аўтар гэтую араву, якая трымае ў сваіх руках уладу ў панскай Польшчы. У жыццёвых эпізодах характарызаваў другія такія ж, як Бульга, дракежнікі — усемугомы сенавар Ружыцкі, рабозначні і свавольнік пан Крукоўскі, праідзівец і хабарнік вайт, жонка Бульгі Аваляна, ксёндз Агустын, які з імёна Буза на вуснах на загаду гаспадароў дапамагае паліцыянтам сачыць за сялянамі. Усе іх аб'ядноўвае звырныя нянавісць да народа, прагнасць да багачы, дзея якая яны гатовы «з'есці» адна аднаго. Добра, пераканаўча выкрывае пісьменнік гэты свет, дзе пануе воўчы закон сілы.

Аўтар стваряе галерэю вобразаў панскіх праслухоўнікаў. Тут паказаны і прыны солтыса Саўка Паўзун са сваім сьняном Апанасам, лекар Альшэўскі, камэндант, «барачыбіт» за маставойню Беларусі хадзе Язэліна, які заклікае да міру з панамі, і інш. Праўда, далека не ўсе яны паказаны ў аповесці аднолькава добра, грунтоўна. Калі, скажам, Бульга, Саўка Паўзун паказаны падрабязна, у розных жыццёвых абставінах, у сутыкненнях з рознымі людзьмі, то камэнданта, вайта мы бачым толькі ў двух-трох эпізодах, дзе аўтар, вядома, не паспявае амаляваць іх характары глыбока. Так, камэндант Шчапак выконвае толькі вужую службу, вядома, гэты вобраз не набывае поўнай мастацкай самастойнасці, бо ён падабаны індывідуальных рысаў. Такія вобразы толькі ілюструюць абстаўку, ствараюць нейкую агульную характарыстыку, дапаўняючы адна аднаго.

Яшчэ менш пананавала ў аповесці становіцца героям. Іх таксама многа ў творы, бадай што залішне многа. Але сярэд іх няма вобраза, якога па сіле мастацкага ўвабленія можна было б паставіць супраць Бульгі. Толькі некаторыя з іх атрымалі больш-менш яскравыя, канкрэтныя рысы. Тут трэба назваць дзядзьку Хартыона, старога Хялодзі, што «у дзевяцігоддзі быў панам і «дварушчы» рабіў», ратушчу і смелую Ірыну, якой нават Бульга бачыў і стараецца не чапаць. Гэта яна, Ірына, падмае сялян пасля таго, як арштыоўваюць яе мужа Змітрака Шмэта. «Ірына — салда», — гаворыць аб ёй Арцём Серада. Разам з тым, гэты чуліва, добрая жанчына, якая заўсёды імкнецца дапамагчы людзям у бядзе, для ўсіх знаходзіць слова спачувальна, уяе падбадзёрць і сцешыць чалавек у роліх.

рактараў. Але якраз гэтага часамі не хапае ў творы А. Бажака.

Цікава задуманы вобраз Мітрафанавай дачкі Зосі. Мітрафан — балтэвік, кіруючы сялян у іх барачыне супраць паноў. Але яго імгненна зноў жа на прыглыталі і іх служба.

Але пакуль ён сядзіць у турме, Зося супраць волі робіцца нявесткай солтыса. Сын Паўзун Апанас пакрыўдзіў дзядзьку і потым, бяжучы памсты Мітрафана, сілком ажаніўся на ёй. Добра, з сапраўдным майстарствам апавядае аўтар аб жыцці дзядзькі, у расказе аб ёй мы бачым намячаны трагічны рысы характару. Але воль калі Зося такім чынам а'удзюцца на старонках аповесці, ёй таксама няма чаго рабіць. У выніку характар яе не раскрыўся, і вобраз, які займае дэволь многа старонак у творы, нават вядома невялікую ідэювую нагрузку — яшчэ раз (пасля Ірыны і першай жонкі Бульгі) паказвае разбэшчанасць і свавольства паноў, дзе прастай дзядзькі, якая становіцца ахвярай гаспадароў.

Есць у аповесці і шчыра адзіны вобраз, які мог бы стаць у цэнтры падзеі. Марыся, Бульгавы дачка ад першай жонкі, выступае супраць бацькі, супраць яго ідэалогіі. Яна вычылася ў годзе, дзе, відаць, прымае ўдзел у рэвалюцыйнай барацьбе. У цяжкіх умовах нарадзілася яе дачка да бедыка Рыгора Сурагі. Дзядзька б, гэты канфіліт павінен быў прывесці да сутыкнення характары, стаць асновай вострай драматычнай каліі. Да таго ж, Рыгора кахае і найміка Бульгі Юлія, дзядзька ратуша, смелая. Аўтар жа паказваў гэты эпізод як другародны, які не аказвае ніякага ўплыву на жыццё ў фальварку. Рыгор у самым пачатку аповесці трапіў у турму, і героі зноў існуюць пасобку. Нават калі дзядзька паказаў Бульгаў дом, гэта таксама адбываецца некалькіх, без вылікіх ролі і адпаведна на тое прычыны. Аўтар нібы зноў паўвае востры вуглоў, не хоча паказаць сутыкнення герояў.

Нельга сказаць, што ў аповесці чытаецца без поўнага напружання, як праг абсёбных эпізодах. У кнізе адчуваюцца, які лаводзі збіраюцца хмары над змрочным фальваркам Бульгі, які закіпае нянавісць сялян да прыглыталікаў. Вось-вось, здаецца, гэта нянавісць прарвецца, захлісне панскія палцы пажарам народнага паўстання. Многі мастацкія дэталі ствараюць рэальную атмасферу тых дзён. Вось у лясцоўніку з'яўляюцца пагранічнікі, трыюжна пагятае ў бок Лаўгіна Бульга. Да Хартыона заходзіць Мітрафан Якубоўскі, адбываецца таіны сход сялян. Усе гэта прымушае чакаць нейкага важнага здарэння. І сапраўды, у аповесці паказваюцца, які сцягне нарэшце ўсёй грамадой, наглядчы на паліцыянтаў і пагранічнікаў, захопліваючы ўрошчына. Але гэты выпадак не стаў у творы кульмінацыйным пунктам падзеі, не прывёў да вострага сутыкнення двух лагераў, у якім маглі б яскрава праявіцца характары герояў. Мы не бачым, што зрабіў Арцём Серада, чым займаецца Мітрафан, якую роллю адгравваюць у падзеях іншыя героі. Амаль усе яны з'яўляюцца ў нязначных эпізодах, вядуць другародныя размовы, якія, праўда, добра перадаюць абстаўку, агульную атмасферу, але нічога не гавораць аб характарах, не раскрываюць іх погляды на жыццё.

Таму, напрыклад, Змітрок Шмэт, Арцём, бацька Інака Ігнац і некаторыя іншыя героі адраўняваюцца адна ад другога толькі празвясчана, падаблены індывідуальна абліччы.

Адсутнасць лакладнага сюжэта, вострага канфілікту — асноўны недахоп аповесці Алеся Бажака. Гэта і пацягнула за сабой схематычнасць некаторых вобразаў, ілюстрацыйнасць, адсутнасць «метанакіраванасці» асобных карцін і дэялаў, калі яны не абслугоўваюць поўную аўтарскую думку.

Але ў творы праявіліся і моцныя бакі творчасці пісьменніка, — перш за ўсё яго наіральнасць, тонкае веданне жыцця і псіхалогіі герояў, умнене добра перадаць атмасферу, настроі часу. Вобразы Бульгі, Ірыны, Паўзун, трапныя, лаканічны характарыстыкі другіх герояў сведчаць, што А. Бажака — здольны пісьменнік.

Вагата, сакавітая, месамі вельмі дынамічна можа аповесці. І ў аўтарскім тэксьце, і асабліва ў дэялагах адчуваюцца жыццёвы інтанацыі самабытна, вобразнай народнай гаворкі. Умелае выкарыстанне лексічных сродкаў, трапных, нібы паслужаўных у народзе выразаў, дапамагае стварыць яскравыя моўныя характарыстыкі герояў.

Аповесць «Перад вераснем» — першы буйны твор аўтара. Нельга сказаць, што істотныя недахопы не аніжаюць мастацкай вартасці кнігі. Вядома, аніжаюць. Але тое лепшае, што ёсць у аповесці, да права скажаць, што перад намі своеасаблівы мастак, які здольны пераадолець недахопы.

Назустрач Тыдню латышскай літаратуры

Зборнікі апавяданняў латышскіх пісьменнікаў

Пісьменнікі Савецкай Латвіі рыхтуюцца да Тыдня свай літаратуры ў Беларусі, які адбудзецца ў жніўні гэтага года. У апошні час Дзяржаўнае выдвецтва Латвійскай ССР выпускае некалькі кніг на рускай мове. Сярод іх зборнікі апавяданняў Руальфа Блаўмана «Вясняны за морамі» і Паўла Розіта «Пошмайстары».

Руальф Блаўман (1863—1908) — латышскі пісьменнік-рэаліст, аўтар апавяданняў, аповесці і драм з жыцця вёскі. Ён належыць да ліку тых дарэвалюцыйных пісьменнікаў, творы якіх з цікавасцю чытаюць і ў нашы дні. Творы Р. Блаўмана пераважна прынадлежыць да чыстай і вышэйшай і пераходзіць на чыстакі літэратурны і іншыя мовы. У 1956—1957 гадах яго выдзелены ў Маскве, Ленінградзе і іншых гарадах Саюза ССР.

Руальф Блаўман у сваіх творах зодзеў увазіцца да шырокай абстаўкі, якія звязваюць яго творчасць з праблемамі сучаснасці. Пісьменнік з вялікай сілай малое ўнуцтва свай свету герояў, іх душэўныя канфілікты гораць чытачом.

Пісьменнік гораць любіў прыгожы напавод. Ён зодзеў выключна тонка паказвае ўсе багачы і прагнаны душы працоўнага чалавек. Яго творы вучаць неабыздзены свет прыватнай уласнасці і эксплуатацыі.

Аналітычны па тэматцы з'яўляюцца і апавяданні Паўла Розіта, якія ўвайшлі ў зборнік «Пошмайстары». У гэтых апавяданнях, як і ў творах Р. Блаўмана, пераважае сельска-гаспадарская тэматыка.

Нарадзіўся ў сям'і селян-апарэджанца. Паўла Розіт (1889—1937) з самага маленства вымушаны быў зарабляць сабе на хлеб. Ён быў ба-

травам, працаўніком газет, канторскім работнікам, бухгалтарам, чыноўнікам біржы і бібліятэкарам.

Скончыўшы Валміерскую прагімназію, Паўла Розіт паступіў у Народны ўніверсітэт Шяняўскага ў Маскве, дзе служыў лекцыям з 1910 па 1914 г. Як пісьменнік ён фармаваўся пад значным уплывам класічнай і сучаснай яму рускай літаратуры. На некаторы час ён захапіўся модным напрамкам літаратуры тых год і, асабліва пад уплывам Брусава, заняўся рознымі шуканымі новых форм. Але па меры развіцця свайго светапогляду Паўла Розіт становіцца на пазіцыі рэалістычнай творчасці і бічце заганы буржуазнага грамадства. Прычынам рэалізму ў літэратуры ён застаўся верным да канца свайго жыцця.

У зборніку апавяданняў «Пошмайстары» адлюстравана так званы «эмакратычны» пераход буржуазнай Латвіі.

У сваіх апавяданнях Паўла Розіт бізлітасна выкрывае звырныя абліччы буржуазнага грамадства, агнём сатары ён бічце прагнаны да грошай, вонкава бліскучы, але разбэшчаны і пустых прадэстаўноўкі вярхушкі буржуазіі. Чалавек у буржуазным грамадстве — толькі аб'ект эксплуатацыі, рэч, якую купляюць.

Зборнікі апавяданняў Р. Блаўмана і П. Розіта — кнігі патрэбныя і карысныя. Яны дазваляюць чытачом больш поўна знамяніцца з творчасцю таленавітых латышскіх пісьменнікаў. Апавяданні Р. Блаўмана і П. Розіта з'яўляюць вельмі цікавае для сучаснага чытача.

Абодва зборнікі выдзелены тыражом 50—70 тысяч экзэмпляраў.

М. ДАРОНІН.
Рыга.

Дзяржаўныя прэміі Латвійскай ССР

У Савецкай Латвіі стала традыцыяй штогод прысуджаць дзяржаўныя прэміі за выдатныя дасягненні ў галіне літаратуры і мастацтва. Сёлета высокай ўзнагародай ўдасцелены лепшыя творы пісьменнікаў, дзеячоў навукі і культуры.

У галіне літаратуры першая прэмія прысуджана А. Балодзісу за зборнік вершаў «Крылатыя гады». У гэты зборнік уключаны лепшыя вершы паэта, напісаны ім за 50 год.

Другая прэмія прысуджана А. Сакі-Куліскаму за раманы «Скрыў і кінафілм» і «Сны рыбака» і іншыя рабятнікі культуры.

рожджамі драматург Г. Прмелз за п'есу «Дзівачныя Нармулава».

У галіне музыкі, выдзелены мастацтва, кіно, першы прэмія прысуджана Я. Іванову за восьмую сімфонію і сімфанічную паэму «Ляцелісе». Ю. Сухарукаву-Юрочку за выкананне ролі Тэв'я ў спектаклі «Тэв'я-малочнік» Шолам-Алейхема, Я. Зарыну за скульптуры «Багаты ўраджай», «Раніца», «Партрэт жонкі» і інш.

Другія прэміі прысуджаны Т. Калмыку за заслугі ў развіцці харавой культуры, Э. Паўлу за выкананне ролі Кізіля ў кінафілме «Сны рыбака» і іншыя рабятнікі культуры.

Валдзіс ЛУКС
Чаму гэта так?
А чаму не брэхна кошка?
А нашто патрэбны сон?
А чаму ёсць ногі ў ложка.
Дзе халіны не ўмее ён і за?
А чаму сарод сніжнічак
Не расце нідзе травічак?
А чаму?

Раскажы пра ўсё прыгожа,
Ім на ўсё адказы дай:
Ты ж не знаеш, яны можа
Розны свой праславіць край.
Будзе сорам жыць на свеце,
Што не даў адказу дзецям
На «чаму».

Мне пытанні дакучаюць,
Мне пабыць бы аднаму,
Але хлопчыкі пытаюць
А чаму ўсё ды чаму?
А чаму мы прагна вяду
І чаму ў цёплую пагоду?
А чаму?

Можа гэтыя ечамучкі
Зробіць значна больш, чым ты,
Скажы: — Мы не балучыкі,
Імакі ўзводзілі і масты.
Што было — не ўспамінаем,
Мы цяпер ёсць самі знаем
Што і чаму.

Валдзіс РУЯ
Як жа мне не пець?
Не бурчы ты, мая маці,
Што сьпяваю гуляю ў хаце:
Ты мяне не дэкары і за?
Бо п'яе ўвесь родны край.

Я пляту табе, дружок,
З вясця палыхыя вяночак.
Пісяно зваюю п'яю
І пра ўладу пра сваю.

Дом мой слаўны і прыкметны —
Каласы шумяць на ветры,
Нівы родныя наўкруж
Славяць працу нашых рук.

Пра дзвочы дзе зчылілі,
Пра палатка ўрадлівы...
А бязроўны шумяць...
Мама, як жа не сьпяваць?

Пераклады А. АСТРАПІКІ і К. ЦІТОВА.

Перачытваючы п'есу...

Есць творы, жыццё якіх вельмі недаўгавечнае. Не паспела яшчэ як след абсёбнуць друкарскай фарбай гэты толькі-толькі пачынаюць сырыцца ў спектаклі акцёры, а п'еса ўстарала ўжо, страціла вадаўнасць. І наадварот, ёсць творы, якія, здавалася б, ужо ўсім прачытаны і зачытаны, ёсць спектаклі, якія ўжо, як кажуць, пацалкам «заіраў», але праходзіць поўны час — і яны зноў трапляюць у выдвецтва, зноў ставяцца на сцэне, пачынаюць новае бурнае жыццё.

Выдзелены п'есы В. Гарбачэвіча «Чырвоныя кветкі Беларусі», якія напісаны яшчэ ў сарадзіне 20-х гадоў і ў свой час абыходзілі сцэны многіх тэатраў, наклады пачатку другога ве жыцця.

Гэта твор аб мінувалым — аб днях грамадзянскай вайны. З-пад сінвалятай смугі часу зноў дмухаю на нас полымем барацьбы, зноў паведае гарачымі падзеямі.

«Вось, сабры, наша апошняя прыстань. Рама мы дапылі да яе. Думалася інакш. Не давялося. У самым пачатку нашай барацьбы належаў бізлітасны сівер і змяў ішчэ добра не расцвіўшы чырвоныя кветкі. Жыццём палліліся тыя, якія асмеліліся паказацца з тавры. Але ў апошній засталася міленькі маладзенькіх кветчак, якіх не заўважыла варожая вока. Гэтыя кветачкі, паліты нашай крыўне, узмаціліца і «села, сустрэнуць алы сівер». Не адолець будзе яго іх. Народе мой літві! Спалывайся і вер, што хутка дзень твайго вызвалення. І чую, як у Усходу донасіцца магутны крок нашых братоў, якіх вядуць партыя Леніна пастала выдзвінуць нас з ланцугоў панскай вольні».

Гэта заключны маналог героя п'есы — Міхаса Рудовіча, аднаго з актыўных барацьбоўцаў і кіруючы падпольнай арганізацыі, якога разам з іншымі вось-вось расстраляць белаліцкі. Гэтыя словы — фокус усёй п'есы, у іх адбываецца асноўная яе сутнасць.

Напішы сёння так драматург пра нашата сённяшняга чалавек, пра нашы сённяшнія справы — такога драматурга вельмі лёгка (і не без падастаў) можна было б абнавілаць у прамаўленні, больш таго — у багачыні. Выкажы так свае думкі і паўчці сённяшніх людзей — яго вельмі лёгка было б (і таксама не без поўных падастаў) западоўрыць у дэкарацыйнасці.

Героі «Чырвоныя кветкі Беларусі» так гавораць часта, асабліва, калі размова ідзе аб справах барацьбы, аб змаганні. Але іх ніяк нельга западоўрыць у вышчырасці. Дваццатыя гады ёсць імяна дваццатыя, а не нашы, скажам, пяцідзясятыя. І ў тым жады, гады асабліва ўзвесаліся, рэвалюцыйны рамонткі, ярадка рэчы ўспрымаюць.

В. Гарбачэвіч. Чырвоныя кветкі Беларусі. Дзяржаўнае выдвецтва БССР. Мінск, 1959.

ліся больш заострана, чым успрымаем мы цяпер.

У «Чырвоныя кветкі Беларусі», ды і не толькі ў гэтай п'есе (можна ішоў збывацца і на іншыя творы), словы і выразы, накіталы: «Я пайду смела і навада да сваёй маты», «Патрэба быць п'яным і несі сярод членаў выдвечваючых работу», «На глебе, палітай нашай крыўне, узраеце моладзь, якую ніхто не перажожа», — гуць з імі натуральна і арганічна. Гэтымі словамі выказваліся самыя высакародныя пачуцці і справы людзей, якія ішоў збывацца сабе шчасце, волю. У гэтых словах, у далейным выпадку перадаюцца тыя непаўторныя прыкметы часу, та асабліва атмасфера, нарэшце, рытм падзеі і жыцця, што так неабходна ўважліва і перадаць пры пастаючым творе на сцэне. Інакш — вельмі лёгка твор можа страціць свае адметныя рысы, сваю характэрную афарбоўку, талнаўнасць.

Другое, што хацелася б сказаць аб п'есе, чытаючы і перачытваючы яе назва, глядзячы на яе, так сказаць, свежымі і няперанымі чачыма, таксама раскрываюцца ў прыведзены маналог героя. П'еса напісана В. Гарбачэвічам аб сапраўдных падзеях у Дукоры, калі ў час беларускай акупацыі жандары расстралялі савецкіх падпольшчыкаў.

Практычна дзейнасць іх у творы паказана даволі слаба. Але скажам — не дакор драматургу, гэта хутчэй толькі канстатацыйны факт. Сам герой, як бачым, заўсёды: «У самым пачатку нашай барацьбы належаў бізлітасны сівер і змяў ішчэ добра не расцвіўшы чырвоныя кветкі». Вось гэта, уласна, і паказвае драматург, непадарожны сведкам чаго яму ў свой час даваўся быць.

Ды і параўноўваючы вобразы падпольшчыкаў п'есы, скажам, з вобразамі маладагвардзейцаў ці з удзельнікамі арганізацыі «Юныя мейсціцы», каб паказаць слабасць і маларганізаванасць першых, было б няправільна. Няма для такога параўнання ніякіх падастаў, хоць бы нават таму, што размова ідзе аб зусім розных часах, аб розных метадах барацьбы, нарэшце аб розным інтэлектуальным узроўні герояў.

Мы навіным гаварыць аб канкрэтным часе, аб канкрэтных умовах жыцця і змагання. Аб усёй своеасаблівай атмасферы, якая так добра адчуваецца ў п'есе і якую так неабходна стварыць, ставячы яе на сцэне.

Своеасаблівае ў В. Гарбачэвіча і раскрыццё падзеі ў творы, і абмадаўка характараў, якія таксама можна было б раскрыць, выдзвінуць, палічыць гэтую п'есу за сённяшняю. У чым справа? Вось асобныя прыклады, узятыя толькі з рамонта: «Пляч дзішч і жанчыны», «Крыкі і плач узмаціліца», «У яго з гора

пацякла кроў», «Чуваць, як браўнулі старыя косці. Агей пяцка стогне. З крывам і валай вылае Пада», «Тая крывіца і без сілу апусцілася на каменне», «Дзвучыты плачуть наўзрыд, мужчыны выпіраюць слезы». Прыкладу можна было б прывесці больш. І не толькі з рамонта. Галоўным чынам з самага тэксту. Меладрама? Жанр п'есы не вызначы, але бадай што, Ва ўсёлякім рэзе меладраматычных сітуацый знаць.

Такія азначэнні ў нас чамусьці прыняты лічыць зневажальнымі. І часта так маркуюць зусім правільна. Меладрама бывае рознай.

У адной меладраме аўтар, чаго б там ні каштавала, імкнецца выпісчыць слезу з гледача, прычым выпісчыць за дробляй, з зусім значначым. І, як правіла, карыстаецца пры гэтым вельмі банальнымі прыёмамі, уадае проста ў прычмы. Гэта ўрады, пошлы меладраматызм.

І ёсць меладрама як жанр, меладрама зусім іншага характару. Дуначарскаму належыць думка (ён жа яе і абрунтаваў) аб тым, што меладрама асабліва часта з'яўляецца ў найбольш бурнай, паваротнай эпохі жыцця народнага, гады, калі сутыкненні людзей дасягаюць найвышэйшага накалу, калі іх пачуцці і страці вымаюцца, выплываюцца поўна і адкрыта.

Словам, ёсць меладрама народна, «Чырвоныя кветкі Беларусі», думачка, прыклад таму, — гэта п'еса аб марэх і справах народных, у якой усё пачуцці людзей таксама выплываюцца бурна і адкрыта.

Калі б сёння аўтар напісаў аб тых падзеях, аб тых людзях, пра якіх апавядаецца ў «Чырвоныя кветкі Беларусі», відаць, больш стрыманым атрымаўся б яго апавяданне, даваўся б больш эканамічна, так сказаць, эмацыянальна зарад. У той жа час, калі такімі свежымі былі трагічны падзеі, пра якія пісаў твор, калі амаль зусім не паспел час накісці свае рубцы на пачуцця раіны, і так пачка яшчэ было стрымліваць сабе, свае пачуцці, нервы, матарыял у аўтара «лёг» у жанры меладрамы. І яго, такога жанра, уласна, багача зусім не треба.

Такія думкі ўзнікаюць пры чытанні п'есы В. Гарбачэвіча «Чырвоныя кветкі Беларусі». І выказваюцца яны вось з такой мотай. Нядаўнім выданнем п'есы паказаліся, як ужо гаварылася, пачатак яе другою новаму жыццю. Гэтае жыццё, думачка, можна і треба падоўжыць, паставіўшы п'есу на сцэне прафесійнальных тэатраў, якія часадзенька павіны знаёміць гледачоў з нашым мінулым. Яна заслужыла таго. Асабліва гэта датычыць Народных тэатраў, якія цяпер усё шырэй разгортваюць і рытмы свай творчасці і якім, акрамя ўсёго іншага, вельмі патрэбны і добрыя рапертуар.

Анатоль САБАЛЕЎСКІ.

Воклады новых кніг, якія вышлі ў Белдзяржвыдавстве.

Францішак Савіч

Сцяпан АЛЕКСАНДРОВІЧ

Сярод беларускіх рэвалюцыйных дзеячоў XIX ст. і пачынальнікаў новай беларускай літаратуры вельмі каларытнай і цікавай фігурай з'яўляецца Францішак Андрэевіч Савіч, жыццё і літаратурная творчасць і грамадзянскае жыццё якога даслававаў пакуль што вельмі мала. Адаці з арганізатарам і імяніны кіруючы рэвалюцыйнага таварыства

Наўскім дыферным

высокіх маральных якасцях савецкага
авакава.
Калектыв мастацкай самадзейнасці
амбіната не раз выступаў за канцэр-
таў у раённым Доме культуры, вы-
езджаў у Клімавічы, у падшэфны
адрас «Запаведы Леніна».

У РАБОЧАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ

Калі 10 тысяч тамоў кніг у біблія-
тэцы камбіната. Яе паслугамі кары-
стаецца да 500 чалавек.

Па тры — чатыры разы на ты-
дзень прыходзіць абменьваць кнігі
абоны электрападастаншій І. Чарна-
скаў. За апошнія тры гады ён пра-
стаў звыш 500 кніг. Яго цікавіць і
ласка, і сучасная літаратура. Ма-
ніст аблавакачай пены І. Магі-
лёўскага мае ўласную бібліятэку. Але
у часцімках заходзіць і ў бібліятэку
амбіната, каб узяць кніжку, якую
не змог набыць у магазіне. Млын-
ар у галовак млына іхна аблава
Лішчаў не праміне ніводнай на-
ўскай беларускай мастацкай літарату-
ры. Цяпер ён скончыў чытаць «Века-
мыны дні» М. Лынькова і папраў-
дзіць бібліятэкарку Раісу Шаўноў
адрываць канферэнцыю чытачоў па гэ-
тай кнізе.

Бібліятэка рэгулярна наладжвае
ніжня выстаўкі і аглянды, літарату-
рыны вечары. Нядаўна адбыліся лі-
таратурныя вечары, прысвечаныя
вэрціцы Гогаля і Горкага.

Я. ТАРАСАЎ.

Мастацтву

Врубеля. Лекцыі «Асноўныя эта-
пы развіцця рускага мастацтва» і
«Студыя Гржава» адбыліся ў Лізе і
Барысаве. Іх чыталі Е. Рэсіна і
С. Сіпінна. Перадзены таксама лек-
цыі для рабочых і служачых Жодзі-
нскай ДРЭС, у Мінскім індустрыяль-
ным тэхнікуме, суворарскім вучы-
лішчы і іншых прадпрыемствах і
становах. Каштоўнае, што лекцыі
управаліся адназначна дэмакратычна
і адкрыта. У гэтым годзе работнікі
тэхнікума працягнулі 59 лекцыяў па пы-
танні мастацтва.

У сталічным парку імя М. Горкага
адрываюцца працы кіналекторыя. Тут
адрываюцца лекцыі аб мастацтве,
адрываюцца лекцыі. Днямі для навед-
альнікаў парку была паказана кар-
ціна «Дрэздзенская галерэя». Перад
адрывам кіналекторыя ўстаўце слова
рабіла Е. Рэсіна.

ВЫСТУПЛЕННЯ

Жыць нельга

Загадчык адрываў прапаганды і
адрываў адрываў РК КП Беларусі
ав. Храловіч паветаму рэдакцыю,
што для паляпшэння работы Дома
культуры дырэктарам Дома замест
дэмакратычнага тав. Лагуна будзе
адрываць прызначаны выпускнік культ-
адрываўчальшча.

Бібліятэкі

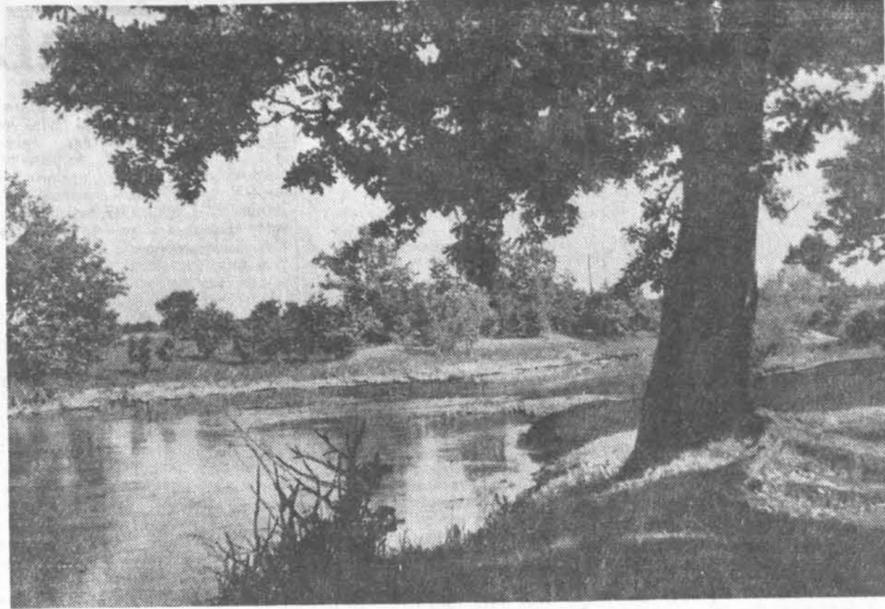
адрываўчальшчы, пацвердзіліся. Адрываў,
адрываўчальшчы тав. Лебедзеў, у бліжэй-
шы час паляпшыць гэты ўмова няма
адрываўчальшчы, бо будаўніцтва памян-
шэння для гарадской бібліятэкі не
адрываўчальшчы ў плане развіцця народнай
адрываўчальшчы на 1959 г.
адрываўчальшчы гарышчанкам абяцае адрываўчальшчы
адрываўчальшчы, што ад яго залежыць, каб
адрываўчальшчы для бібліятэкі імя Гер-
адрываўчальшчы было пабудавана ў 1960 г.

Цішак Савіч

адрываўчальшчы, адрываўчальшчы гара-
адрываўчальшчы і казакі станы, каб не
адрываўчальшчы на вайсковы канвой ці
адрываўчальшчы. На чварцты дзень падарож-
адрываўчальшчы на блага салдата нападлі два
адрываўчальшчы вярхоў на вярхоўчальшчы.
адрываўчальшчы. На гэтым заканчваюцца ўспаміны
адрываўчальшчы Ф. Савіча. Далейшыя прыгоды
адрываўчальшчы адрываўчальшчы Е. Геленішам
адрываўчальшчы навадзе слоў
адрываўчальшчы пазта Аляксандра Грозы,
адрываўчальшчы які жыў нападзель ад мяншч,
адрываўчальшчы куды заўважыў, каб вы-
адрываўчальшчы на історыю яго пакутліва-
адрываўчальшчы бадзьяна.

адрываўчальшчы. Адрываўчальшчы Савіча, у
адрываўчальшчы якога быў ішчак,
адрываўчальшчы калымкам не ўдалося. Але ішчак
адрываўчальшчы прыйшоў падыяжы з імі хар-
адрываўчальшчы і грашыма, каб яны пакінулі яго
адрываўчальшчы ў спакой і не перахадзілі ішчак
адрываўчальшчы. Пасля сутычкі з калымкамі Савіч
адрываўчальшчы пашапаваў: на нейкім казакі
адрываўчальшчы хуцару ён адпачыў, раздабыў хлеба
адрываўчальшчы і сыру і рушыў у дарогу, дзе прыстаў
адрываўчальшчы да абыччай чумакоў. У іх якрэз
адрываўчальшчы памер дзіван чалавек, і Францішак
адрываўчальшчы сеў за фурман і паспяхова
адрываўчальшчы дабраўся ў Таганрог. Адрываўчальшчы
адрываўчальшчы пашоў ён шукаць брата
адрываўчальшчы Кізілярска купца, але той сказаў,
адрываўчальшчы што грэчаскае судна будзе
адрываўчальшчы не хутка і ішчак такім ішчак
адрываўчальшчы, каб караблі перад
адрываўчальшчы выхадом у мора старан-
адрываўчальшчы на правараўчальшчы. Параў гэты
адрываўчальшчы чалавек разам з чумакамі
адрываўчальшчы дабрацца ў Малдавію, дзе
адрываўчальшчы можна лёгка перайсці
адрываўчальшчы міжю. Савіч так і зрабіў,
адрываўчальшчы пазнаёміўся з чумакамі,
адрываўчальшчы якія ехалі ў Малдавію, і
адрываўчальшчы трапіў у г. Балту. Вялікая
адрываўчальшчы дарога, працягла хала
адрываўчальшчы пехатою пасля ўшчак
адрываўчальшчы каў з Кізіляра, дрыны
адрываўчальшчы абутак — усё гэта было
адрываўчальшчы прычыною таго, што ў
адрываўчальшчы Балце ён не мог
адрываўчальшчы хадзіць — ногі
адрываўчальшчы пакрыліся ранами. На
адрываўчальшчы дапамогу прыйшоў
адрываўчальшчы доктар Ушчак
адрываўчальшчы ўшчак, які палажыў
адрываўчальшчы Савіча ў свой шпіталь.
адрываўчальшчы Праз пару тыдняў
адрываўчальшчы даглы садат падыяжы на
адрываўчальшчы ногі, доктар даў
адрываўчальшчы яму новую бялізну і
адрываўчальшчы вярнуў, а таксама
адрываўчальшчы крэху грошай, і Савіч
адрываўчальшчы накіраваўся далей на захад,
адрываўчальшчы каб з натоўпа вандроўчых
адрываўчальшчы цыганоў і малдаван
адрываўчальшчы дабрацца ў Румынію.
адрываўчальшчы Але на граніцы
адрываўчальшчы пусквалі толькі тых,
адрываўчальшчы хто ведаў па-
адрываўчальшчы ламаўска, таму Савіч
адрываўчальшчы затрымаў і паваліў
адрываўчальшчы ў Цірапаль.
адрываўчальшчы Документы ён
адрываўчальшчы знішчыў, уласна
адрываўчальшчы прозвішча не гаварыў,
адрываўчальшчы таму яго
адрываўчальшчы бяздомаго
адрываўчальшчы валацугу яго
адрываўчальшчы пасадзілі ў турму.

адрываўчальшчы. У першай палове XIX ст.
адрываўчальшчы на поўдні Украіны і ў
адрываўчальшчы Бесарабіі было многа
адрываўчальшчы беглых сялян, якія
адрываўчальшчы ад паноў уцякалі ў стэпы.
адрываўчальшчы Цар Мікалай-Палкін
адрываўчальшчы выдаў нават спецыяльны ўказ,
адрываўчальшчы каб гэтых

На рацэ Пціч. Фотазнімак А. Савічкі.

Мёртвы чалавек

Джон ГАЛСВОРСІ

Вясною 1950 года за какалам віна
адрываўчальшчы сядзеці адвакат і яго сябар.
адрываўчальшчы Адвакат сказаў:

— Гэтым днямі я праглядаў па-
адрываўчальшчы перы бацькі і наткнуўся на газет-
адрываўчальшчы ную выразку, датаваную снежнем
адрываўчальшчы 19... Цікавы дакумент! Калі
адрываўчальшчы хочаце, я працягаю.

— Калі ласка, — адказаў сябар.
адрываўчальшчы Адвакат пачаў чытаць.

«Учора ў лонданскім паліцэйскім
адрываўчальшчы судзе бедна адзкі, але прыстойны
адрываўчальшчы мужчына выклікаў да некара-
адрываўчальшчы ступені сенсацыю, звярнуўшыся да
адрываўчальшчы старшынні суда за парадай. Мы да-
адрываўчальшчы слоўна перадаем іх размову.

— Ваша міласць, давольце за-
адрываўчальшчы даць вам адно пытанне?

— Калі ласка, калі гэта такое
адрываўчальшчы пытанне, на якое я магу адказаць.

— Скажыце, ці я жывы?

— Прач адзюль!

— Ваша міласць, я гавару зусім
адрываўчальшчы сур'ёзна. Для мяне гэта пытанне
адрываўчальшчы першаўважнай важнасці, мне
адрываўчальшчы граба ведаць. Бацьчы, я юрэлір...

— Вы што, з глузду з'ехалі?

— Ваша міласць, я зусім здаро-
адрываўчальшчы вы.

— Дык чаго ж вы прыйшлі і за-
адрываўчальшчы дадце мне такія пытанні?

— Ваша міласць, я бестрапоны.

— Якое гэта мае дачыненне да
адрываўчальшчы мяне?

— Я растлумачу, ваша міласць.
адрываўчальшчы Я страціў працу не па сваёй віне.
адрываўчальшчы Гэта адбылося два месяцы
адрываўчальшчы назад. Ваша міласць, паўна,
адрываўчальшчы ведае, што цяпер сотні
адрываўчальшчы тысяч такіх, як я.

— Ну і што?

— Ваша міласць, я не член праф-
адрываўчальшчы саюза. Як вядома, у людзей
адрываўчальшчы маёй прафесіі няма саюза.

— Ну!

— Ваша міласць, тры тыдні на-

АПАВЯДАННЕ

зад, скончыліся мае аберажэнні. Я
адрываўчальшчы рабіў усё магчымае, каб
адрываўчальшчы знайсці працу, але дарэмна.

— Вы звярталіся ў камітэт да-
адрываўчальшчы рачынасці сваёй аругі?

— Так, ваша міласць, але там
адрываўчальшчы не працінесіцца.

— А вы былі ў прыхадскім ка-
адрываўчальшчы мітэце?

— Так, ваша міласць. І нават
адрываўчальшчы пабыў у прыхадскага свашчонніка.

— Няўжо ў вас няма сваякоў або
адрываўчальшчы сяброў, якія б маглі памагчы вам?

— Палавіна з іх у такім стано-
адрываўчальшчы вішчы, як і я, а астатніх я ўжо
адрываўчальшчы выкачаў.

— Што?

— Я кажу — выкачаў... забраў у
адрываўчальшчы іх усё, што дны маглі даць.

— У вас ёсць жонка і дзеці?

— Не, ваша міласць, і гэта на-
адрываўчальшчы ват горш. Я ўсюды ў апошнюю чар-
адрываўчальшчы гу.

— Зразумела... але вас ахоўвае
адрываўчальшчы закон аб бедных. Вы маеце права
адрываўчальшчы на...

— Ваша міласць, я пабыў ужо ў
адрываўчальшчы двух такіх месцах... Але ўчора
адрываўчальшчы ведам дадзена тавару, як я, вельмі
адрываўчальшчы адмоўлена. Няма месцаў. Ваша
адрываўчальшчы міласць, я гадаваю. Маю я права
адрываўчальшчы на працу?

— Толькі ў адпаведнасці з зако-
адрываўчальшчы нам аб бедных.

— Я ўжо сказаў вам, што я не
адрываўчальшчы здоль трапіць туды ўчора ўвечары.
адрываўчальшчы Няўжо мне больш няма дзе праца-
адрываўчальшчы ваць працу?

— Баўся, што так.

— Ваша міласць, я страшэнна
адрываўчальшчы гадаваю. Можна, вы дазволіце
адрываўчальшчы мне жабраваць?

— Не, не. Гэтага я не магу зра-
адрываўчальшчы біць.

— А красці мне можна, ваша мі-
адрываўчальшчы ласць?

— Ну, досыць! Вы забраўлі ў суда
адрываўчальшчы шмат часу.

— Але, ваша міласць, для мяне
адрываўчальшчы гэта вельмі важна. Я паміраю з го-
адрываўчальшчы лода. Гэта спраўды так! Вы даз-
адрываўчальшчы воліце мне працаваць пінаж лі іштаны?

— Ен пачаў расшпільваць пінаж, і
адрываўчальшчы з-пад яго паказаліся голыя грудзі!

— У мяне больш нічога няма.

— Вы не маеце права паказваць
адрываўчальшчы на вуліцы ў непрыстойным
адрываўчальшчы выглядзе. Гэта парушэнне закона.

— Добра, сэр, ці не дазволіце
адрываўчальшчы вы мне хоць спаць на вуліцы? Інакш
адрываўчальшчы мяне арыштуецца за бадаж-
адрываўчальшчы ніцтва.

— Я з'яўляю вам апошні раз,
адрываўчальшчы што не ад мяне залежыць дазва-
адрываўчальшчы вам усё гэта.

— А што мне рабіць, сэр? Я га-
адрываўчальшчы варау вам чыстую праўду. І не хачу
адрываўчальшчы парушаць закон. Можна, вы па-
адрываўчальшчы радзіце мне, як мне жыць далей... без
адрываўчальшчы ежы?

— Каб я толькі мог.

— Тады я пытаю ў вас, сэр:
адрываўчальшчы з'яўляюся я перад тварам закона
адрываўчальшчы жывым чалавекам?

— Гэта пытанне, дарогі, на якое
адрываўчальшчы я не магу адказаць. Вы будзеце
адрываўчальшчы жывы, калі парушыце закон, але я
адрываўчальшчы веру, што вы гэтага не зробіце. Мне
адрываўчальшчы шкада вас. Можна атрымаць у касе
адрываўчальшчы суда адзін шылінг... Наступны!

Юрыст скончыў чытаць.

— Так, сэр, я ўзяў, — са-
адрываўчальшчы праўды, вельмі цікавае здарэнне.
адрываўчальшчы Дзіўнае было жыццё ў той час!

Пераклаў з англійскага мовы
адрываўчальшчы Я. Дубовіч.

Канец самагоннага гнязда

Бёскі Любонічы, Сяргеевічы і
адрываўчальшчы Марховічы — суседзі. Наўкола іх —
адрываўчальшчы лясны.

Сёлетняй вясной у гарачы час
адрываўчальшчы саўбы ў Сяргеевічах святкавалі
адрываўчальшчы «Юр'я». Тры дні калгаснікі памі-
адрываўчальшчы ных вёсак гулялі. Хваляваўся стар-
адрываўчальшчы шынны мясцовага калгаса імя Сталіна
адрываўчальшчы Георгій Колакалаў, занепакоены быў
адрываўчальшчы і сакратар мясцовай партыйнай
адрываўчальшчы арганізацыі Аляксей Астроўскі,
адрываўчальшчы не спадася на пачаткі ўдзельнікаў
адрываўчальшчы Любоніцкага сельсавета лейтнанту
адрываўчальшчы міліцыі Мікалаю Бранавіцкаму. І не
адрываўчальшчы доўга. На двара вясна ў разгары.
адрываўчальшчы Самая пара сець кукурузу, лён,
адрываўчальшчы якія займаюць у арцелі вялікія
адрываўчальшчы плошчы. А тут — п'янікі,
адрываўчальшчы гулянікі ды бойкі...

Хто вінаваты? Старшыня
адрываўчальшчы дакараў сакратара партарганізацыі.

— Вось яны, недахопы твай
адрываўчальшчы агітатыўна-масавай работы.

А ў сваю чаргу сакратар гаварыў:
адрываўчальшчы — Тут мала адных слоў,
адрываўчальшчы падобны адміністрацыйны меры з
адрываўчальшчы боку праўлення і міліцыі.

Не маўчаў і ўдзельнік:
адрываўчальшчы — Усе па закону рабіў: штраф-
адрываўчальшчы ваў, прыцягваў да адказнасці. Са-
адрываўчальшчы мі ведаеце, амаль дваццаць чалавек
адрываўчальшчы праз суд прайшлі... Адным словам,
адрываўчальшчы самагоннае гняздо...

У праўленні калгаса ў каторы раз
адрываўчальшчы няабраным словам успаміналі
адрываўчальшчы самагоншчыну Хрысціну
адрываўчальшчы Грычонак, якая спойвала
адрываўчальшчы людзей і была вінавата ў
адрываўчальшчы многіх непрыемных здарэннях,
адрываўчальшчы якія мелі месца ў вёсцы.

Многа было выказана накараняў
адрываўчальшчы не толькі ў адрас Хрысціны
адрываўчальшчы Грычонак, але і Лявона
адрываўчальшчы Аўсянікі, Цімоха
адрываўчальшчы Вішнеўскага і іншых зацятых
адрываўчальшчы самагоншчыкаў.

Хрысціна Грычонак памылілася,
адрываўчальшчы мяркуючы, што не будзе карміць
адрываўчальшчы самагонны апарат. Калі
адрываўчальшчы людзі на працы ішці, яна
адрываўчальшчы яшчэ спала, бо заўсёды
адрываўчальшчы ўночы гнала самагонку. Людзі
адрываўчальшчы багачоць, гадавы прыбытак
адрываўчальшчы арцелі склаў амаль дзесяць
адрываўчальшчы мільёнаў рублёў. А ў
адрываўчальшчы Хрысціны то самагонны
адрываўчальшчы апарат забяруць, то
адрываўчальшчы аштрафуюць. Ды і людзі
адрываўчальшчы пачалі няабраным
адрываўчальшчы вокам глядзець на
адрываўчальшчы самагоншчыкаў. Усе ра-
адрываўчальшчы зумелі, адкуль часамі ў хаце
адрываўчальшчы ўнікае калатня ды
адрываўчальшчы звалкі, а ў клубы —
адрываўчальшчы бойкі, на вуліцах —
адрываўчальшчы непрыстойныя лаянкі.

Аб усім гэтым расказаў на
адрываўчальшчы партыйным сходзе ў
адрываўчальшчы раённай міліцыі ўдзельнік
адрываўчальшчы Мікалай Бранавічкі.

На сходзе прысутнічаў першы
адрываўчальшчы сакратар райкома партыі Іван
адрываўчальшчы Цімошчак. Ён
адрываўчальшчы выслухаў ўдзельніка і за-
адрываўчальшчы паўтаў:

— У вашым калгасе ёсць
адрываўчальшчы брыгада камуністычнай
адрываўчальшчы працы. Ці раіліся
адрываўчальшчы вы з членамі гэтых
адрываўчальшчы брыгад, што рабіць з
адрываўчальшчы самагоншчыкамі?

— У 3 імі спецыяльна не раіўся,
адрываўчальшчы а ўвогуле ў вёсцы ўсе
адрываўчальшчы патрабуюць выгнаць з
адрываўчальшчы калгаса
адрываўчальшчы самагоншчыкаў, — адказаў
адрываўчальшчы ўдзельнік.

— Выгнаць — лаяць за ўсё. А
адрываўчальшчы вы праіраіцеся з калгаснікамі,
адрываўчальшчы з членамі брыгад
адрываўчальшчы камуністычнай працы, узнімеце
адрываўчальшчы грамадскую думку
адрываўчальшчы выклад самагоннага
адрываўчальшчы гнязда, а затым,
адрываўчальшчы калі гэта не падыдзе, можна і з
адрываўчальшчы калгаса выгнаць тых,
адрываўчальшчы хто наўмысна пера-
адрываўчальшчы шкаджае сумленнем людзям у
адрываўчальшчы працы. — параў
адрываўчальшчы ўдзельніку сакра-
адрываўчальшчы тар райкома.

Пасля гэтага сходу М. Бранавічкі
адрываўчальшчы пабыў на фермах,
адрываўчальшчы пагутарыў з

адрываўчальшчы жыл'вадамі, якія
адрываўчальшчы вядуць барацьбу за тое,
адрываўчальшчы каб жыць і працаваць па-
адрываўчальшчы камуністычнаму. Затым
адрываўчальшчы сабраў у сельскі Савет
адрываўчальшчы актыўны калгаса імя Сталіна,
адрываўчальшчы дзе вырашлі сур'ёзна і ад-
адрываўчальшчы крыта пагутарыць з
адрываўчальшчы самагоншчыка-
адрываўчальшчы ми.

І вось праз некалькі дзён у
адрываўчальшчы калгасным клубе
адрываўчальшчы сакратар райкома партыі
адрываўчальшчы І. Цімошчак чытае
адрываўчальшчы лекцыю «Вульфіца,
адрываўчальшчы жыць і працаваць па-
адрываўчальшчы камуністычнаму». Дакладчык
адрываўчальшчы прывеў у лекцыі
адрываўчальшчы многа прыкладаў з жыцця
адрываўчальшчы мясцовай сельсаарцелі. Быў
адрываўчальшчы падрыхтаваны і спецыяльны
адрываўчальшчы нумар сатырычнай
адрываўчальшчы газеты «Кракадзіл». Пасля
адрываўчальшчы лекцыі слова ўзялі
адрываўчальшчы члены брыгады
адрываўчальшчы камуністычнай працы.
адрываўчальшчы Галіна Салановіч
адрываўчальшчы гаварыла:

— Самагон — гэта сацыяльнае
адрываўчальшчы зло. І мы
адрываўчальшчы заўважым: самагонны
адрываўчальшчы апарат — вон з
адрываўчальшчы вёскі!

— Вось, чуеш, не людзей,
адрываўчальшчы а апараты вон з
адрываўчальшчы калгаса. — Ціха
адрываўчальшчы заўважыў сакратар
адрываўчальшчы райкома партыі ўдзель-
адрываўчальшчы ніку мільціянэру, які
адрываўчальшчы сядзеў побач.

Больш 20 чалавек
адрываўчальшчы выступіла пасля
адрываўчальшчы лекцыі. Нават
адрываўчальшчы самагоншчыкі Марцін
адрываўчальшчы Таркан, Лаўрэн
адрываўчальшчы Аўсянік і Федар
адрываўчальшчы Міхаська
адрываўчальшчы папрасілі слова і пачалі
адрываўчальшчы каляць у сваіх
адрываўчальшчы горах.

Многа сурогава, але
адрываўчальшчы справядлівага і пры-
адрываўчальшчы нцыповага было
адрываўчальшчы сказана на гэтым
адрываўчальшчы сходзе пра
адрываўчальшчы Хрысціну
адрываўчальшчы Грычонак і
адрываўчальшчы другіх
адрываўчальшчы самагоншчыкаў.

Хрысціна не
адрываўчальшчы вытрымала і за-
адрываўчальшчы пала:

— Нічога. —
адрываўчальшчы зазначыла Галіна Міхалап,
адрываўчальшчы — жанчына
адрываўчальшчы папалача, лаячы на
адрываўчальшчы думу
адрываўчальшчы стане, сваю
адрываў